

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ"

СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
Благоевград 2700, ул. Иван Михайлов 60

Tel. + 359 /73/ 859 52, Fax: + 359 /73/ 308 35

E-mail: economics@swu.bg

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мариана Ушева

Член на научно жури за присъждане
на образователна и научна степен „доктор”,
обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски”

Относно: Провеждането на защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС "Доктор" по научната специалност Икономика и управление /индустрия/, професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Автор на дисертационния труд:

Даниела Стефанова Танчева

Тема на дисертационния труд:

**„Възможности за повишаване на иновационната активност
на малките и средни предприятия“**

Основание за представяне на рецензията:

Участие в състава на Научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2104/18.10.2023 година на Зам.-ректор по НИД на ЮЗУ „Неофит Рилски" – Благоевград.

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

1. Информация за докторанта

През 2001 г. Докторант Даниела Танчева е завършила бакалавърската си степен по специалност „Стопанско управление” в Югозападен университет „Неофит Рилски“ Благоевград, а 2004 г. магистратура по „Счетоводство и контрол” и 2015 г. по „Финанси“ в същия университет. Със Заповед №1551 от 02.10.2020 г. е зачислена в редовна докторантура в Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ по научна специалност “Икономика и управление” (Индустрия). Професионалната реализация на Даниела Танчева е в ТД „Национална агенция за приходите“, където от 2002 г. и до момента е на длъжностна позиция „Старши инспектор по приходите“, клон Благоевград. В Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 2021 г. докторант Танчева води упражнения по дисциплините „Управленски решения“ и „Международен бизнес“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Докторската дисертация е в обем от 223 страници. Структурата се състои от увод, изложение в три глави, заключение, библиография (общо 249 използвани литературни източника, от които 48 на кирилица, 194 на латиница и 7 интернет сайта) и приложения. Дисертационният труд включва 43 таблици и 52 графики с резултати от проведени емпирични изследвания. Използваната литература е достатъчно разнообразна и коректно цитирана, резултатите от проведено от автора собствено анкетно проучване са ясно представени.

Заглавието на дисертацията е ясно формулирано и е в тясна връзка с докторската теза. Избраната тема е **актуална** от гледна точка на голямото значение на актуалността на проблемите на иновациите и иновационната дейност, които съвременното общество, бързия темп на развитие на икономиката и промените на бизнес модела поставят пред управлението на малките и средни предприятия. От тази гледна точка, високо оценявам усилията на докторантката да предложи и покаже възможностите за прилагане в практиката определен инструментариум, който дава възможност чрез повишаване на иновационната активност да се постигне по-висока конкурентоспособност и гарантира икономически растеж. В този контекст, отбелязвам, че дисертацията се отличава със задълбоченост на извършеното проучване, вникване в същността на изследваните проблеми, обективен анализ и обосновани изводи.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането се спазва традиционния подход за написването на подобен род трудове – първо се изясняват теоретическите постановки по темата, на второ място се представят различните модели и се правят класификации, а на трето място се прави собственото проучване като се анализират данните от него и се разкриват възможностите, правят се предложения и насоки за усъвършенствания.

Стилът на написване е стегнат и разбираем. **Научният език и научният апарат** съответстват на спецификата на изследваната проблематика. **Използваният инструментариум** е адекватен на проблематиката.

Задължителните атрибути за дисертационно изследване – предмет и обект на изследването, основна научна теза, изследователска цел и задачи **са ясно открити**, с което е очертана рамката на разработката. Тя се характеризира с издържана структура на отделните части на изложението и с ясна логическа обвързаност.

Обектът и предметът на дисертационния труд са ясно и коректно дефинирани. **Обект на изследването** е иновационната активност на малките и средни предприятия в България, като **предмет** се определя въздействието на външните и вътрешните фактори върху иновационната активност на малките и средните предприятия в България и възможностите за нейното подобряване.

Основната цел на разработката е прецизно и конкретно формулирана и е насочена към анализа на взаимодействието между икономическия растеж и разходите за научноизследователска и развойна дейност на малките и средни предприятия в България, оценка на иновационната активност на същите и предложение на възможности за нейното повишаване.

Докторската теза е основана на твърдението, че *постигането на дълготраен икономически растеж, понижаването на размерите на корупцията и повишаването на икономическата свобода в Република България са предпоставка малките и средните предприятия да увеличат разходите си за научноизследователска и развойна дейност, което ще доведе до повишаване на тяхната иновационна активност*. Тази позиция е подкрепена от седем изследователски задачи, в последствие развити и доказани в цялостното изложение. **Считам, че тезата и изследователските задачи са защитени** в дисертационното изследване.

В **Първа глава** се разглеждат основните концепции, свързани с понятията иновации и видове иновации. Специално отбелязвам направения обстоен анализ на

различните възгледи за иновациите от 1934 г. до 2023 г., както и систематизацията в табличен вид на специфичните особености на иновациите от водещи автори с представянето на основните групи иновации: продуктови, процесни, маркетингови, организационни.

В тази глава докторантката прави преглед на базови литературни източници и откроява съществени становища на водещи автори.

В разработката се следва **логическа връзка** между отделните абзаци и надграждане на съдържанието.

Докторантката не просто цитира известни автори по темата, а въз основа на теорията, прави собствени заключения, което е съществен принос в контекста на разглежданата проблематика. Добро решение е в края на първа глава докторантът да направи изводи и заключения, чрез които прави преход към следващите глави в дисертацията.

Като цяло, в **тази глава** докторантката демонстрира отлично познаване на литературните източници, касаещи иновациите, показва способност да *оцени и очертае* значението им, да направи *обосновани изводи и формулира* целесъобразни заключения. Докторантката показва *умения* да прави анализ на литературни източници и на тази основа да прави собствени предложения, с което да допълва научната литература, да *защитава* научни тези, да прави обосновани обобщения и изводи.

Втора глава разглежда изследване на взаимодействието между икономическия растеж и разходите за научноизследователска и развойна дейност на малките и средни предприятия в България. Специално внимание е отделено на характеристиките на малките и средни предприятия в България и факторите, влияещи върху разходите им за научноизследователска и развойна дейност.

Високо оценявам приложения иконометричен инструментариум на Метода на най-малките квадрати (МНК), чрез който са оценени коефициентите на променливите включени в изследването.

В **трета глава** докторантката умело надгражда съдържанието на дисертационното изследване и представя реализираното емпирично проучване, което е посветено на анализ на иновационната активност на малките и средни предприятия в България.

Специално отбелязвам определените във втори параграф възможности за повишаване на иновационната активност на малките и средни предприятия в България, както и изведените основни изводи, основани на резултатите от проведеното от автора анкетно проучване.

Считам, че дисертационното изследване има практическа приложимост не само в обектите на проучване, а и в други компании. Докторантката правилно е избрала темата на дисертацията си, доказала е формулираната теза, направила е обосновани изводи и препоръки.

В **заключението** на дисертацията докторантката е направила необходимите обобщения и основни изводи от дисертационното изследване. Следва да се подчертае, че рецензираното дисертационно изследване се отличава по своята комплексност, широта, дълбочина и обосновка на широк спектър целесъобразни предложения и иновативни подходи.

II. Научни и научно-приложни постижения в дисертационния труд

Във всички части на дисертационното изследване е ясно видимо собственото присъствие и собственият почерк на докторантката, който определено показва качества на *конструктивност и логична последователност*, способност за разкриване, дефиниране и решаване на научни и научно-приложни проблеми. Резултатите и предложенията в дисертационното изследване могат да се приложат и в други организации след адаптиране.

Изследователската логика и структурата на дисертацията са добре изградени. При структурирането сполучливо е приложен традиционния подход: теория – практика – насоки и предложения. Дисертационното изследване е добре балансирано, фокусирано и целенасочено, без излишни отклонения и описания. Научните проблеми са ясно формулирани, а научните изводи и предложения - добре обосновани. Докторантката анализира и извежда характеристики и особености, взаимовръзки и зависимости и изказва виждания и позиции по разглеждания проблем.

Научният принос на дисертацията може да се потърси в няколко тематични направления. Приемам научно-приложните приноси в дисертационното изследване, формулирани от докторантката. Посочените научни и научно-приложни постижения в дисертацията са лично дело на докторантката. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертацията.

III. Критични бележки към съдържателната част на дисертацията, препоръки към докторанта

Дисертационното изследване отговоря на съдържанието и изискванията за разработване на подобен труд. Направените *критични бележки бяха коригирани*

своевременно и потвърдени с Доклад на научния ръководител. Бележките бяха от принципен характер и не влияеха съществено върху положителната оценка на съдържателната част на дисертационното изследване.

IV. Други въпроси

Авторефератът е съставен въз основа на изложението на дисертационния труд и отразява замисъла и структурата на изследването. Той дава представа за обекта, предмета, тезата, целта и задачите на изследването, както и за използваната методология, за структурата и за съдържанието на труда като цяло. Отговаря на приетите стандарти за съставяне на автореферат на дисертационен труд.

Докторантката е посочила 4 публикации (две самостоятелни и две съвместно с научния ръководител), които отразяват конкретни аспекти на изследователската работа и представят научно-приложните постижения, представляващи съществени резултати от дисертационния труд.

V. Заключение

Дисертацията е цялостно, задълбочено и добросъвестно научно изследване на актуален и значим теоретико-методологически и научно-приложен проблем, съдържа съществени научни и научно-приложни приноси в областта на иновациите и иновативната активност на малките и средни предприятия и определено може да бъде положително оценена.

Това ми дава основание за положително заключение, че дисертационният труд **съответства** на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото приложение, както и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски". Докторантката показва способност за провеждане на самостоятелно изследване и е постигнала теоретични и приложни резултати, представляващи принос към науката и практиката. Предложената разработка е сериозен изследователски труд, който заслужава много добра оценка. С написания дисертационен труд на тема „Възможности за повишаване на иновационната активност на малките и средни предприятия“ и публикациите към него докторант Даниела Стефанова Танчева **покрива минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“**.

Представените научни и приложни резултати, съдържащи се в дисертацията, представят докторанта като изследовател, притежаващ знания и умения за

самостоятелни изследвания в избраната област. Поради тези причини **оценявам положително дисертационното изследване и призовавам уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждането на Даниела Стефанова Танчева образователна и научна степен „доктор“** по научната специалност Икономика и управление /индустрия/, професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки.

Благоевград,
09 ноември 2023 г.

Подпис: .....
(доц. д-р Мариана Ушева)

STATEMENT

by Assoc. Prof. Mariana Usheva, PhD

Member of the scientific jury in the competition for the award of educational
and scientific degree "Doctor",
announced by Southwest University "Neofit Rilski"

Subject: The defense of a dissertation for the award of a PhD in the scientific specialty
Economics and management /industry/, professional direction 3.7
Administration and management, field of higher education 3. Social,
economic and law sciences

Author of the dissertation:

Daniela Stefanova Tancheva

Topic of the dissertation:

**"Opportunities of increasing innovation activity
of small and medium-sized enterprises"**

Grounds for the opinion:

Participation in the composition of the Scientific Jury for the defense of the
dissertation according to Order No. 2104/18.10.2023 of the Vice-Rector for
Scientific Research of Southwestern University "Neofit Rilski" -
Blagoevgrad.

VI. Summary data on the candidate's scientific output and activity

3. Information about the doctoral student

In 2001, PhD student Daniela Tancheva completed her bachelor's degree in "Business Management" at Southwestern University "Neofit Rilski" Blagoevgrad, and in 2004 a master's degree in "Accounting and Control" and in 2015 in "Finance" at the same university. With

Order No. 1551 of 02.10.2020, she was enrolled in full-time doctoral studies at the Faculty of Economics of the "Neofit Rilski" SSU in the scientific specialty "Economics and Management" (Industry). Daniela Tancheva's professional experience is in the "National Revenue Agency" TD, where from 2002 to the present she holds the position of "Senior Revenue Inspector", Blagoevgrad branch. From 2021, doctoral student Tancheva leads exercises in the disciplines of "Management Decisions" and "International Business" at the Faculty of Economics of the Neophyte Rilski State University.

4. General characteristics of the presented dissertation work

The doctoral dissertation is 223 pages long. The structure consists of an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, a bibliography (a total of 249 used literary sources, of which 48 in Cyrillic, 194 in Latin and 7 internet sites) and appendices. The dissertation includes 43 tables and 52 graphs with the results of conducted empirical research. The literature used is sufficiently diverse and correctly cited, the results of the author's own survey are clearly presented.

The title of the dissertation is clearly formulated and closely related to the doctoral thesis. The chosen topic **is relevant** from the point of view of the great importance of the topicality of the problems of innovation and innovation activity, which modern society, the rapid pace of economic development and changes in the business model place before the management of small and medium-sized enterprises. From this point of view, I highly appreciate the effort of the doctoral student to propose and show the possibilities of applying in practice a certain toolkit, which makes it possible by increasing innovation activity to achieve higher competitiveness and guarantee economic growth. In this context, I note that the dissertation is distinguished by the depth of the conducted research, insight into the essence of the investigated problems, objective analysis and substantiated conclusions.

The research logic and structure of the dissertation are well constructed. When structuring, the traditional approach for writing similar works is followed - first, the theoretical positions on the topic are clarified, secondly, the different models are presented and classifications are made, and thirdly, the own research is done, analyzing the data from it and revealing possibilities, proposals and guidelines for improvements are made.

The writing style is concise and understandable. **The scientific language and the scientific apparatus** correspond to the specifics of the researched issues. **The tools** used are adequate to the problem.

Mandatory attributes for dissertation research - subject and object of the research, main scientific thesis, research goal and tasks **are clearly highlighted**, which outlines the framework of the development. It is characterized by a sustained structure of the individual parts of the exhibition and a clear logical connection.

The object and subject of the dissertation work are clearly and correctly defined. **The object** of the study is the innovation activity of small and medium-sized enterprises in Bulgaria, as **a subject** the impact of external and internal factors on the innovation activity of small and medium-sized enterprises in Bulgaria and the possibilities for its improvement are determined.

The main goal of the development is precisely and concretely formulated and is aimed at the analysis of the interaction between economic growth and the research and development costs of small and medium-sized enterprises in Bulgaria, an assessment of the innovation activity of the same and a proposal of opportunities for its increase.

The doctoral thesis is based on the statement that the achievement of long-term economic growth, the reduction of corruption and the increase of economic freedom in the Republic of Bulgaria are a prerequisite for small and medium-sized enterprises to increase their expenses for research and development, which will lead to an increase in their innovation activity. This position is supported by seven research tasks, subsequently developed and substantiated in the overall paper. **I believe that the thesis and research objectives** are protected in the dissertation research.

The first chapter examines the main concepts related to the concepts of innovation and types of innovation. I especially note the comprehensive analysis of the different views on innovation from 1934 to 2023, as well as the tabular systematization of the specific features of innovation by leading authors with the presentation of the main groups of innovation: product, process, marketing, organizational.

In this chapter, the doctoral student reviews basic literary sources and highlights essential opinions of leading authors.

The development follows **a logical connection** between the individual paragraphs and an upgrade of the content.

The doctoral student does not just quote famous authors on the subject, but based on the theory, draws her own conclusions, which is a significant contribution in the context of the

issue under consideration. A good solution is for the doctoral student to draw conclusions and conclusions at the end of the first chapter, through which he makes a transition to the next chapters in the dissertation.

Overall, in **this chapter**, the PhD student demonstrates an excellent knowledge of the literature sources concerning innovation, shows an ability to evaluate and outline their significance, draw reasonable inferences, and formulate appropriate conclusions. The doctoral student demonstrates skills in analyzing literary sources and, on this basis, making her own proposals to supplement the scientific literature, defend scientific theses, and make well-founded generalizations and conclusions.

The second chapter examines the study of the interaction between economic growth and the costs of research and development of small and medium-sized enterprises in Bulgaria. Special attention is paid to the characteristics of small and medium-sized enterprises in Bulgaria and the factors affecting their research and development costs.

I highly appreciate the applied econometric toolkit of the Method of Least Squares (LMS), through which the coefficients of the variables included in the study were estimated.

In the third chapter, the doctoral student skilfully builds on the content of the dissertation research and presents the realized empirical study, which is dedicated to the analysis of the innovation activity of small and medium-sized enterprises in Bulgaria.

I especially note the possibilities for increasing the innovation activity of small and medium-sized enterprises in Bulgaria, as well as the main conclusions based on the results of the author's survey conducted in the second paragraph.

I believe that the dissertation research has practical applicability not only in the research sites but also in other companies. The doctoral student correctly chose the topic of her dissertation, proved the formulated thesis, made reasonable conclusions and recommendations.

At the conclusion of the dissertation, the doctoral student made the necessary summaries and main conclusions from the dissertation research. It should be emphasized that the peer-reviewed dissertation research is distinguished by its complexity, breadth, depth and justification of a wide range of expedient proposals and innovative approaches.

VII. Scientific and scientific-applied achievements in the dissertation work

In all parts of the dissertation research, the own presence and own handwriting of the doctoral student is clearly visible, which definitely shows qualities of *constructiveness and logical consistency*, ability to reveal, define and solve scientific and scientific-applied

problems. The results and suggestions in the dissertation research can be applied in other organizations after adaptation.

The research logic and structure of the dissertation are well constructed. In structuring, the traditional approach was successfully applied: theory - practice - guidelines and proposals. The dissertation research is well balanced, focused and purposeful, without unnecessary digressions and descriptions. The scientific problems are clearly formulated, and the scientific conclusions and proposals are well-founded. The doctoral student analyzes and brings out characteristics and features, interrelationships and dependencies and expresses views and positions on the problem under consideration.

The scientific contribution of the dissertation can be sought in several thematic directions. I accept the scientific and applied contributions in the dissertation research formulated by the doctoral student. The indicated scientific and scientific-applied achievements in the dissertation are the personal work of the doctoral student. The statement of contributions correctly represents the scientific achievements of the dissertation.

VIII. Critical notes to the content part of the dissertation, recommendations to the doctoral student

The dissertation research meets the content and requirements for the development of a similar work. *The critical comments made were corrected* in a timely manner and confirmed with a Supervisor's Report. The notes were of a principled nature and did not significantly affect the positive evaluation of the content part of the dissertation research.

IX. Other matters

The abstract is compiled based on the presentation of the dissertation work and reflects the design and structure of the research. It gives an idea of the object, the subject, the thesis, the purpose and the tasks of the research, as well as the methodology used, the structure and the content of the work as a whole. Meets the accepted standards for composing a dissertation abstract.

The doctoral student has indicated 4 publications (two independent and two jointly with the supervisor), which reflect specific aspects of the research work and present the scientific and applied achievements, representing essential results of the dissertation work.

X. Conclusion

The dissertation is a complete, in-depth and conscientious scientific study of an actual and significant theoretical-methodological and scientific-applied problem, it contains significant scientific and scientific-applied contributions in the field of innovation and the innovative activity of small and medium-sized enterprises, and it can definitely be positively evaluated.

This gives me the basis for a positive conclusion that the dissertation work **corresponds** to the requirements of Law on the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its application, as well as the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at the Neophyt Rilski University of Applied Sciences. The doctoral student demonstrates the ability of conduction independent research and has achieved theoretical and applied results representing a contribution to science and practice. The proposed development is a serious research work that deserves a very good evaluation. With the written dissertation on the topic "Opportunities to increase the innovation activity of small and medium-sized enterprises" and the publications related to it, doctoral student Daniela Stefanova Tancheva **meets the minimum national requirements for obtaining the educational and scientific degree "doctor"**.

The presented scientific and applied results contained in the dissertation present the doctoral student as a researcher possessing knowledge and skills for independent research in the chosen field. For these reasons, **I positively evaluate the dissertation research and call on the respected members of the scientific jury to vote for awarding Daniela Stefanova Tancheva the educational and scientific degree "doctor"** in the scientific specialty Economics and management /industry/, professional direction 3.7 Administration and management, field of higher education 3. Social, economic and legal sciences.

Blagoevgrad,
November 09, 2023

Signature: .....
(Assoc. Prof. Mariana Usheva, PhD)